

PLÁN MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY

Mateřská škola ČTYŘLÍSTEK

Praha 13, Mezi Školami 2323

OBSAH

Obecný úvod	4
O InBázi	4
O projektu Mosty ke školám II	5
Úvod do tématu	6
Multikulturalismus, Multikulturní výchova	6
Historie a současnost menšin v ČR	7
Multikulturalita ve školství	10
MŠ Čtyřlístek	11
Klíčová aktivita projektu: Vytvoření plánu multikulturní výchovy	11
Zmapování prostředí školy a jejich technických možností	12
Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy	13
Vytvoření plánu multikulturní výchovy. Realizace a testování plánu v praxi	13
Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu	15
Použitá literatura a zdroje	17
Autorský tým	17
Přílohy	
• Metodické a pracovní listy Ukrajina	
• Metodické a pracovní listy Polsko	
• Metodické a pracovní listy Česko	
• Metodické a pracovní listy Slovensko	
• Metodické a pracovní listy Vietnam	
• Metodika práce s dětmi v rámci multikulturních akcí na MŠ	
• Tipy a zdroje k multikulturní výchově	

OBECNÝ ÚVOD

O INBÁZI

InBáze, z. s. je nestátní nezisková organizace, která existuje od roku 2001. Jejím posláním je vytvářet bezpečný a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění mezi českými občany a lidmi jiných národností a kultur.

Nabízíme aktivity pro migranty a jejich rodiny – odborné sociální, právní a psychosociální poradenství, asistenční a poradenské služby včetně pomoci v nouzi. **Provozujeme komunitní centrum**, organizujeme programy pro děti a mládež, kurzy českého jazyka pro děti i dospělé, multikulturní skupiny a komunitní akce pro širokou veřejnost. **Spolupracujeme se školami** v oblasti metodické podpory pedagogických pracovníků při začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ), realizujeme multikulturní vzdělávací a komunitní programy, poskytujeme metodické materiály pedagogům a žákům, organizujeme pravidelné volnočasové aktivity pro žáky. Pro interkulturní a pedagogické pracovníky **pořádáme kurzy**. Každoročně **realizujeme interkulturní festival RefuFest** a provozujeme také **sociální podnik Ethnocatering**.

V rámci tématu podpory **začleňování žáků s OMJ** do českého školství se snažíme nastavit komplexní systém podpory od vyčlenění funkce koordinátora inkluze přes metodickou podporu pedagogů, jazykovou podporu dětí a komunikaci s rodiči až po práci s dětským kolektivem.

V **oblasti multikulturní výchovy** dlouhodobě spolupracujeme se školami s různou mírou intenzity. Vytváříme a realizujeme multikulturní programy pro MŠ a 1. i 2. stupeň ZŠ (projekt *Bedýnky příběhů*, diskuze s migranty) včetně nastavení plánů multikulturní výchovy. Rovněž se věnujeme vytváření metodických a pracovních materiálů včetně audio nahrávek nebo video spotů k tématům multikulturality nebo komplexnímu nastavení plánů pro školy v oblasti multikulturní výchovy.

Organizujeme **komunitní aktivity** zaměřené na ethnovaření, výtvarné aktivity nebo kulaté stoly na různá sociální nebo vzdělávací témata. Pravidelně realizujeme **interkulturní kluby a příměstské tábory** při ZŠ, ve kterých se v menších kolektivech potkávají děti z různých kultur a zemí.

O PROJEKTU MOSTY KE ŠKOLÁM II

Projekt Mosty ke školám II je zaměřen na podporu začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem, komunitních, volnočasových a jiných neformálních aktivit a další rozvoj kompetencí dětí a žáků v oblasti multikulturního vzdělávání. Jeho cílem je zvýšení kvality vzdělávání prostřednictvím posílení inkluze v multikulturní společnosti rozšiřováním vzdělávacích programů o prvky rozvoje sociálních a občanských kompetencí. Projekt přispívá k sociální soudržnosti, chápání a respektování sociokulturní rozmanitosti, vztahu k okolnímu prostředí, k porozumění a toleranci odlišných kultur.

V rámci projektu spolupracujeme se **třemi pražskými základními školami a dvěma mateřskými školami**, názvy jsou uvedeny dle rejstříku MŠMT:

- **Masarykova základní škola, Praha 9 – Újezd nad Lesy, Polesná 1690**
- **Základní škola, Praha 10, Olešská 2222/18, příspěvková organizace**
- **Základní škola Zárubova v Praze 12**
- **Mateřská škola Revoluční**
- **Mateřská škola ČTYŘLÍSTEK, Praha 13, Mezi Školami 2323**

Tato školská zařízení jsme vybrali z toho důvodu, že podporují sociokulturní prostředí, toleranci a vzájemné obohacování jednotlivých kultur. Rádi jsme je podpořili ve snaze o vytváření proinkluzivního multikulturního prostředí.

Projekt se zaměřuje zejména na metodickou podporu pedagogického sboru a vedení škol, všech zapojených žáků včetně žáků s OMJ, dále rodičů nebo veřejnosti.

V projektu jsou realizované následující klíčové aktivity:

- Zmapování a nastavení spolupráce a komunikace s CS
- Vytvoření plánů školy pro začleňování dětí a žáků s OMJ
- Vytvoření plánu multikulturní výchovy
- Interkulturní klub na ZŠ
- Komunitní aktivity
- Řízení projektu

ÚVOD DO TÉMATU

Multikulturalismus lze jednoduše chápat jako konstatování faktu, že v jednom státě společně žijí lidé různých kultur, etnik a ras.

Kromě toho termín multikulturalismus znamená myšlenkový a politický směr, který zdůrazňuje prospěšnost kulturní diverzity pro společnost a stát a snaží se o rovnoprávnost všech občanů bez ohledu na jejich původ, etnicitu či náboženské přesvědčení. Cílem multikulturalismu je zvyšovat schopnost respektu vůči odlišnému, překonávat stereotypy, předsudky, nejružnější formy xenofobie a rasismu. Je zaměřen na vnímání odlišnosti jako příležitosti k obohacení, nikoli jako zdroje konfliktu.

Multikulturní výchova je pedagogická činnost, která umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami a zároveň si tak hlouběji uvědomovat specifika vlastní kultury. Přes poznávání a porozumění jiným kulturám vede cesta k zaujímání tolerantních postojů k příslušníkům jiných etnik a ras, respektování jiných národů, a následně k vzájemné koexistenci a kooperaci. Proto cílem multikulturní výchovy není jen předávat informace o různých národech, rasových a náboženských skupinách, ale také budovat otevřenost, rozvíjet smysl pro spravedlnost, vychovávat k partnerství, spolupráci a solidaritě.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou, rodinou a místní komunitou. Multikulturní přístup se prolíná různými vzdělávacími oblastmi a měl by se projevit nejen v realizovaném učivu, ale také v metodách, v klimatu třídy i celé školy.

Průřezové téma multikulturní výchova je součástí rámcového vzdělávacího programu pro předškolní a základní vzdělávání, jelikož jednou ze základních funkcí vzdělávacího systému je příprava na život ve společnosti a světě, který se poslední dobou stává více a více multikulturní. Začleněním multikulturní výchovy do vzdělávání školský systém reaguje na rostoucí multikulturalitu, etnickou a sociokulturní rozmanitost v české společnosti. Česká republika se po vstupu do Evropské unie zařadila mezi státy s výrazným počtem dlouhodobě pobývajících cizinců (tj. osob s cizí státní příslušností/občanstvím).

HISTORIE A SOUČASNOST MENŠIN V ČR

Cizinci v České republice jsou aktuálním společenským tématem, kterému se nelze vyhnout ani ve výuce na mateřských a základních školách. Mohlo by se zdát, že se jedná o nový jev, pravdou však je, že pohyb cizinců nebo také zahraniční migrace je na našem území přítomný neustále. V České republice žijí **příslušníci čtrnácti uznaných národnostních menšin. Jedná se o menšinu běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou.** Po staletí přítomná početná židovská menšina po II. světové válce téměř zanikla (podle odhadů dnes žije v Česku kolem 15 000 Židů, k židovskému vyznání se jich však v roce 2011 přihlásilo pouze 1132).

Historická zkušenost českého území s migrací zasahuje do období raného středověku. První zmínky o pohybu obyvatelstva na území našeho dnešního státu pocházejí již ze 6. století v období příchodu **Slovanů**. V počátečních obdobích slovanského osídlení probíhala migrace obyvatelstva často a samozřejmě, někdy i nuceně. Mezi středověké „imigranty“ patřily skupiny Valonů, Vlámů, Židů, Romů, Valachů i Irů.

Pro naši moderní historii je však důležitá především migrace **Němců**, kteří se usídlili mezi 12. a 14. stoletím v českém pohraničí na základě pozvání panovníků Českých zemí, aby nevyužité pohraniční oblasti zúrodnili. Z pohraničních oblastí se postupně stěhovali i do dalších částí země.

I nadále však přicházeli cizinci ve větších či menších vlnách, za zmínku stojí například **Romové**, o kterých se píše v Dalimilově kronice již v první polovině 13. století a kteří zde žijí dodnes. V 16. století pak přicházeli Charváti prchající především před osmanskou expanzí na Balkáně a také švýcarští Habáni, které vyhnala náboženská perzekuce. V pozdějším období můžeme zmínit třeba Francouze v 18. století, kteří se zde usidlovali na základě pozvání panovnice Marie Terezie nebo se zde usadili po bitvě u Slavkova. Na začátku 19. století po anexi Bosny a Hercegoviny Rakouskem-Uherskem to byli také obyvatelé Balkánu převážně muslimského vyznání.

Československo bylo v době svého založení zemí velmi národnostně smíšenou a také k cizincům velmi tolerantní, což bylo mj. pozůstatkem mnohonárodnostního složení Rakousko-Uherské monarchie, jíž bylo součástí. Kromě Čechů a Slováků žila na jeho území třímilionová německá menšina a kromě ní tradičně i další skupiny, jako například Rusíni, Maďaři, Židé či Poláci, a to po mnoho století.

Důležité je ovšem zmínit, že historicky převažoval počet vystěhovalých Čechů nad počtem cizinců, kteří na naše území přišli. Češi odcházeli především z ekonomických důvodů, v závislosti

na historickém období i z politických a náboženských. Nejčastěji byly jejich cílem USA, Kanada, Austrálie, Velká Británie, Německo, Rakousko, Argentina a Francie. Česko bylo převážně vystěhovaleckou zemí až do počátku 90. let 20. století.

Situace se výrazně změnila s příchodem II. světové války a následným obdobím komunismu. Nejvýznamnější změny v etnickém složení a prostorovém rozmístění obyvatelstva se projeví v důsledku poválečného **vyhoštění Němců a genocidy židovského obyvatelstva** (ze 120 000 se vrátilo po válce minimum), vliv mělo také následné dosídlování pohraničních oblastí. V tomto období také proběhla vlna návratu (reemigrace) Čechů a Slováků ze zahraničí, převážně z Maďarska, SSSR (volyňští Češi), Rumunska, Francie, Rakouska, Polska, Německa a Jugoslávie.

S nástupem **komunistického režimu** byla legální zahraniční migrace výrazně omezena, zároveň však došlo k nárůstu té nelegální. Odhaduje se, že v letech 1948 až 1989 odešlo do zahraničí asi 500 tisíc obyvatel. Jedním z důsledků těchto událostí a setrvávající uzavřenosti státu bylo zvyšování národnostní jednotnosti obyvatelstva a tím i nedostatek příležitostí ke kontaktu s cizinci a zkušeností s mnohonárodnostním prostředím. S tímto se starší generace potýkají dodnes. Ale i v tomto období přicházeli ze zahraničí cizinci. Prvními, kteří přišli, byli **Bulhaři**. Československo poskytovalo pomoc s rozvojem průmyslu v převážně zemědělském Bulharsku, výměnou přišlo několik tisíc bulharských zemědělců dosídlit stále poloprázdné pohraniční oblasti.

Další početnější skupinou byli **řečtí uprchlíci** utíkající před občanskou válkou v Řecku. Mezi roky 1948 a 1949 přišlo asi 12 000 levicově orientovaných Řeků, z velké části dětí, kteří tehdy byli velmi přátelsky přijati, a byla jim poskytnuta veškerá pomoc.

Pozdější, zejména pracovní migrace cizinců, byla upravena na základě mezivládních dohod a obchodních smluv, které měly převážně charakter hospodářské pomoci spočívající ve vyučení a speciální odborné přípravě pracovníků těchto zemí, kde nebylo možné potřebnou kvalifikaci získat. Dohody byly uzavírány se zeměmi patřícími do vlivové sféry tehdejšího SSSR, a to konkrétně s Polskem, Maďarskem, Vietnamem, Mongolskem, Laosem, Severní Koreou, Kubou, Angolou a Nikaraguou. Speciální obchodní smlouvy zmiňující pohyb obyvatel mělo Československo pouze s Polskem a bývalou Jugoslávií. Nejvýznamnější mimoevropskou zemí byla z pohledu přílivu pracovní síly Vietnamská socialistická republika, v rámci Evropy Polsko.

Od otevření hranic se Česká republika stala postupně zemí výrazně přistěhovaleckou, kde počet zahraničních imigrantů rok od roku roste. I když byl v posledních letech nárůst omezen z důvodu omezeného pohybu osob kvůli pandemii COVID-19, velká část cizinců tu zůstává a do ČR přichází rekordní počet cizinců. V posledních pěti letech byl zaznamenán nárůst více než 30%.

Ke konci roku 2021 bylo v Česku podle Českého statistického úřadu skoro 661 tisíc cizinců, což tvoří víc než 6 % české populace. **V Praze je to však přes 36 % (od roku 2011 se tento podíl takřka nemění), a ve Středočeském kraji 14 % všech cizinců, kteří legálně pobývají v ČR.** Nejsou v těchto počtech ale zahrnuti cizinci, kteří v Česku legálně pobývají bezvízově a neregistrovaní občané Evropské unie. Z toho vyplývá, že reálné počty cizinců jsou vyšší, než tabulky uvádí. I přes velký nárůst v posledních letech je ovšem hodnota podílu v mezinárodním srovnání stále relativně nízká.

Co se týče národnostního složení, k 31. 12. 2021 převažují cizinci ze třetích zemí a mezi nimi dominují občané **Ukrajiny** (196,8 tis.), **Vietnamu** (64,8 tis.) a **Ruské federace** (45,3 tis.). Ze zemí EU jsou to občané **Slovenska** (114,6 tis.), **Rumunska** (18,8 tis.), **Polska** (17,9 tis.), Bulharska (17,2 tis.) a **Německa** (14,7 tis.).

Rozmístění pobytu cizinců na území republiky je zřetelně diferencované. **Praha se stala „cílovým městem** s jednoznačně největší regionální koncentrací těchto osob. Důvodů je proto hned několik, např. více pracovních příležitostí v kvalifikovaných i nekvalifikovaných odvětvích, již existující cizinecké komunity, lepší infrastruktura pro vyřizování pobytových záležitostí i pomoc v různých krizových situacích (např. neziskové organizace), ale i určitá anonymita a majoritní obyvatelstvo více zvyklé a tolerantnější vůči cizincům. Podobné rysy samozřejmě vykazují i další velká města v republice. V rámci Prahy je patrná vyšší koncentrace občanů Ukrajiny na území městského obvodu Praha 4 a Praha 9. Občané Vietnamu jsou pak ve větší míře soustředěni na území Prahy 4 (tržnice Sapa). Nejvyšší podíl občanů ruského státního občanství pak vykazuje Praha 5.

Občané Ukrajiny se mimo Prahu dále více soustřeďují ve Středočeském a Jihomoravském kraji, občané Vietnamu v pohraničních oblastech převážně s Německem. Atraktivními regiony pro občany Ruské federace jsou Středočeský, Jihomoravský a Karlovarský kraj. Hlavními důvody jsou opět pracovní příležitosti (např. automobilka Škoda v Mladé Boleslavi), dostupnost velkých měst (Praha, Brno), ale i historické vazby (lázeňská města) a již existující menšinové komunity.

Začátkem roku 2022 situace se zřetelně změnila. Z důvodu války na Ukrajině v České republice a v jiných státech EU je zaznamenán velký nárůst migrantů z Ukrajiny. Celkem jich od začátku ruské invaze koncem února uprchlo přes šest milionů, ale okolo dvou milionů lidí se na Ukrajinu již vrátilo. K 1. 6. 2022 v Česku získalo víza 360 tisíc ukrajinských uprchlíků. Mezi dospělými Ukrajinci s dočasnou ochranou jsou asi tři čtvrtiny žen. Z celkového počtu tvoří ženy 43 %, děti 36 %, muži ve věku 18–64 let 17 % a senioři 3,5 %, vyplývá z dat ministerstva vnitra.

MULTIKULTURALITA VE ŠKOLSTVÍ

V České republice ve školním roce 2021/2022 navštěvovalo MŠ, ZŠ a SŠ 52 699 cizinců, což představuje podíl 3 % na celkovém počtu žáků. V Praze je však podíl žáků a studentů s jiným než českým občanstvím na uvedených typech škol 3x větší (8,8 %, celkem 19 912 cizinců). V Praze jsou ale také školská zařízení, kde podíly cizinců překračují i 20 % hranici. Dle demografické analýzy vývoje má tento trend stoupající tendenci.

Ve skutečnosti jde ve všech úrovních školství o něco vyšší počty cizinců, neboť uvedené statistiky vykazují jako cizince pouze osoby s jiným než českým státním občanstvím. Avšak u nás žije také určitý počet osob – imigrantů, kteří již české občanství získali, avšak stále si udržují etnickou identitu odlišnou od rodilých Čechů, která se projevuje i u jejich dětí.

Co se týče národnostního složení, v českých školách (MŠ, ZŠ, SŠ) převažují cizinci ze třetích zemí a mezi nimi dominují občané **Ukrajiny (28 %)**, **Vietnamu (20 %)** a **Ruské federace (7 %)**. Ze zemí EU jsou to občané **Slovenska (19 %)**, **Německa a Polska** (příhraniční oblasti).

Podle Českého statistického úřadu ve školním roce 2021/2022 navštěvovalo pražské MŠ 4893 cizinců, což představuje podíl 11,5 % na celkovém počtu žáků. 806 dětí pochází ze Slovenska, 2816 z jiných zemí Evropy a 1271 jsou občané ostatních států světa.

Jak je vidět ze statistik, je v současné době multikulturní prostředí vytvořeno i v **mateřských školách**. Děti se na denní bázi setkávají s tématy multikulturality, migrace a to buď napřímo nebo prostřednictvím médií. Proto je nutné začít s multikulturní výchovou již v předškolním věku, kdy děti nemají ještě předsudky, neuvědomují si své rozdíly. Své životní postoje si lidé vytvářejí postupně skrze zkušenosti, přebíráním názorů starších dětí a dospělých. A aby tyto postoje byly kladné, je velice důležité vést děti k respektování odlišných kultur pozitivními příklady, vhodnou motivací a vytvářením přátelských vztahů mezi sebou navzájem.

MŠ ČTYŘLÍSTEK

MŠ Čtyřlístek je menší sídlištní mateřská škola na Praze 13 situovaná poblíž stanice metra Hůrka. Tato městská část se v posledních letech stává místem, které si stále častěji vybírají cizinci ke svému trvalému pobytu. Podle údajů Českého statistického úřadu byl k 1. 1. 2022 podíl cizinců ve správním obvodu Prahy 13 ve výši 20,01 %, tj. 14 115 cizinců. Více než čtvrtinu tvoří Ukrajinci, podobný podíl připadá i na ruskou komunitu. Mateřská škola Čtyřlístek je specifická svým vysokým podílem cizinců, zejména rusky a ukrajinsky mluvících. Ve školním roce 2021/22 mateřskou školu navštěvuje celkem 100 dětí, z toho je okolo 50 % dětí s odlišným mateřským jazykem. Ve školce působilo celkem 11 učitelů a 3 asistentky pedagoga (do 31. 8. 2021). Od 1. 9. 2021 se počty snížily na celkem 10 pedagogů a 1 asistentku pedagoga. Mateřská škola Čtyřlístek disponuje čtyřmi smíšenými třídami:

- Žabičky (děti ve věku 3–5 let)
- Motýlci (děti ve věku 3–5 let)
- Kuřátka (děti ve věku 5–7 let) – předškoláci
- Berušky (děti ve věku 4–6 let) – předškoláci

Klíčová aktivita projektu: Vytvoření plánu multikulturní výchovy pro MŠ

Cílem této aktivity je pomoci škole vytvořit plán multikulturní výchovy, ověřit jej v praxi, vyhodnotit a zapracovat případné změny. Prostřednictvím multikulturního plánu podpořit rozvoj sociální a občanské kompetence dětí a seznámit je s kulturou cizích zemí. Cílovou skupinou jsou děti, pedagogové a vedení škol.

Klíčová aktivita se skládala z několika fází. Během přípravné fáze jsme oslovili všechny participující složky – vedení MŠ, pedagogy a další pedagogické pracovníky a sestavili tak tým aktivity. V rámci realizační fáze byly naplánovány a průběžně realizovány následující kroky:

- Zmapování prostředí školy a jejích technických možností
- Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy pro jednotlivé ročníky a předměty
- Vytvoření plánu multikulturní výchovy
- Realizace a testování plánu v praxi po dobu min. jednoho školního roku
- Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu

Zmapování prostředí školy a jejích technických možností

V rámci realizační fáze projektu bylo na mateřské škole provedeno dotazníkové šetření mezi pedagogy, jehož cílem bylo zmapovat prostředí školy v oblasti multikulturní výchovy. Pro získání dat byla využita metoda strukturovaného dotazníku, který byl rozeslán učitelům na MŠ v elektronické formě. Dotazníkové šetření bylo dále doplněno rozhovory s pedagogy k daným otázkám a situaci v oblasti multikulturní výchovy ve škole. Konkrétně byly otázky zaměřeny na dvě oblasti: *Co nabízí MŠ k vyučování multikulturní výchovy? a Jaké konkrétní možnosti poté učitelé využívají při výuce?*

K vyučování multikulturní výchovy MŠ přistupuje celkem aktivně. Kompetentní osoby (ředitelka MŠ, zástupkyně ředitelky) ve škole informují pedagogický sbor o novinkách a sdílí s nimi své poznatky a tipy na zapracování multikulturních témat do výuky. Škola pravidelně zajišťuje výuku češtiny jako druhého jazyka, občas organizuje komunitní dny či dílny, jednorázové tematické výjezdy pedagogů. Škola spolupracuje s neziskovými organizacemi (Meta, Člověk v tísni a In-Báze), odkud pedagogové mají k dispozici materiály pro výuku multikulturních témat a absolvují školení v dané problematice.

Většina pedagogů mezi aktivitami multikulturní výchovy uvádí seznámení s různými kulturami formou diskuze, použití atlasu, obrázků, kde ukazují dětem, jak to vypadá v jiných zemích, odkud kdo pochází, jakým jazykem tam mluví. Při oslavách svátků pedagogové zařazují povídání o tom, že různé národy slaví svátky odlišně. Ve třídách se čtou pohádky různých národů o cizokrajných prostředích, o cizích kulturách.

Každý týden se v MŠ probírají různá témata a aktivity multikulturní výchovy jsou do nich občas průběžně zařazená, například téma oblečení, zvířata, pohádky. Témata spadající přímo do multikulturní výchovy, se objevují jednou za 14 dní, jednou za měsíc. Ve školce při práci využívají CD přehrávač, knihy, Kikus kartičky, materiály Nová dida, časopis Sluníčko, Puntík, výukové materiály od Mgr. Kmentové atd.

Z mapování prostředí školy v oblasti multikulturní výchovy vyplývá, že je nutné vytvoření prostoru pro sdílení dobré praxe mezi pedagogy včetně podpůrných materiálů tak, aby bylo zařazování nových metod a technik pro pedagogy snazší. A také další motivace pedagogů k využívání těchto metod a zpracování většího množství metodických materiálů pro pedagogy, což by mohlo vést k jejich snazšímu využití při výuce. Pedagogové vyjadřují, že se těší na metodické materiály připravené mateřské škole a uvítají nápady na realizaci aktivit v oblasti multikulturní výchovy.

Návrh možného zpřesnění a rozpracování průřezových témat multikulturní výchovy pro jednotlivé ročníky a předměty

V rámci projektového týmu bylo dohodnuto, že výstupem klíčové aktivity bude vytvoření operativního plánu multikulturní výchovy pro MŠ Čtyřlístek. Společně jsme diskutovali podobu a strukturu plánu, která mimo úvodní části týkající se obecnějších pojmů a vývoje migrace na našem území, bude zejména obsahovat detailně zpracované metodické materiály určené pro přímou práci pedagogů s dětmi ve třídách. Vybrali jsme proto země, které sousedí s Českou republikou a vzhledem k silnému zastoupení těchto menšin v ČR také Ukrajinu a Vietnam. Vedení MŠ mělo zájem také o zpracování a představení samotné České republiky, aby děti mohly lépe poznat kulturu a tradice naší země.

Jako úvod do tématu ke každé zemi jsme zvolili realizaci vzdělávacích programů – *Bedýnky příběhů* ve třídách. Obsahem programů jsou vždy: pohádka (dvojjazyčné vyprávění/čtení v původním jazyce a češtině), dále povídání o zemi, tradicích a kultuře s využitím mapy, fotografií, předmětů a dále výtvarná aktivita, během níž se děti seznamují s tradičními technikami a materiály daných zemí. Metodické materiály a práce s nimi tak navazují na tyto programy, ale mohou fungovat naprosto samostatně.

Byl stanoven harmonogram aktivit a pro mladší děti (*Žabičky a Motýlci*) byly vybrané země – Slovensko a Polsko, pro starší ročníky (*Berušky a Kuřátka*) – Ukrajina a Vietnam. Na podzim měly proběhnout ukrajinské a polské programy, na počest vzniku samostatného státu 1. ledna pak Slovensko, v únoru Vietnam, navazující na oslavy lunárního Nového roku. Bylo dohodnuto, že český program bude realizován ve všech třídách a proběhne v období Adventu nebo Velikonoc.

Bylo rovněž dohodnuto, že součástí multikulturního plánu v MŠ bude také realizace dvou multikulturních dnů, skládajících se z pohybových aktivit, jazykových koutků, tvůrčích her pro děti a kvízů pro rodiče, příp. pouze ve třídách pro děti v rámci vyučování. Jeden program měl proběhnout na zahájení školního roku, druhý na jaře 2022. Plán multikulturní výchovy bude rozšířen o materiál pro pedagogy – Metodika práce s dětmi v rámci multikulturních akcí na MŠ.

Vytvoření plánu multikulturní výchovy. Realizace a testování plánu v praxi

Realizace aktivity probíhala po dobu jednoho školního roku, během kterého byly vytvářeny a zpracovávány metodické materiály, které byly diskutovány s garanty na straně MŠ. Postupně tak vznikala finální podoba samotného plánu multikulturní výchovy, včetně jeho grafického zpracování. Do výuky bylo postupně zařazeno sedm vzdělávacích multikulturních programů

Bedýnky příběhů. Po programech byly do tříd předávány k pilotování metodické materiály pro pedagogy s navazujícími pracovními listy pro děti k dané zemi. Programy se nakonec realizovaly následovně:

- v říjnu 2x Ukrajina – ve třídě Berušky a Kuřátka,
- v listopadu 1x Polsko – ve třídě Žabičky,
- v lednu 1x Slovensko – ve třídě Motýlci,
- v únoru 2x Vietnam – ve třídě Kuřátka a Berušky,
- v dubnu 1x Česko – ve třídě Kuřátka.

Narozdíl od původního návrhu byl český program zaměřený na Velikonoce realizován jenom pro starší děti ve třídě Kuřátka, kde se také pilotovaly metodické materiály k Česku. *Bedýnky příběhů* Ukrajina a Vietnam proběhly ve starších třídách dvakrát.

Ukrajinská bedýnka příběhů se skládala z prstového maňáskového divadla na pohádku *Rukavička* v češtině a ukrajinštině. Děti se do představení zapojovaly, každý měl na prstě zvířátko a ukazoval ho, když se v pohádce objevilo. Poté následovalo povídání o zemi s ukazováním mapy světa, fotografií (vlajka, hlavní město, vesnice, hory, fauna, flora, jídlo atd.), typických ukrajinských předmětů a tradičních oděvů, které si děti vyzkoušely. Zatancovali jsme si i lidový tanec na písničku *Podolanočka*. Ve výtvarné části programu děti tvořily formou koláže z látek, jelikož pro Ukrajinu je velice typická práce s textilem.

Bedýnka příběhů z Polska obsahovala polskou pohádku *Wawelský drak, král Krak a švec Skuba* v českém a polském jazyce. Lektorky pohádku hrály jako divadlo. Poté seznámily děti se zemí, jejími zvyky a tradicemi prostřednictvím mapy světa, fotografií, ukázky typických polských předmětů. Lektorka z Polska hrála na harmoniku a děti si zahrály polskou hru na medvědy. Výtvarná část programu byla věnována tvorbě náramků z ovčí vlny.

Během programu zaměřeného na Slovensko lektorky zahrály pohádku *Jak Kubko s Matkom vatru preskakovali* v českém a slovenském jazyce. Poté následovalo představení země, seznámení se s jejími zvyky a tradicemi prostřednictvím mapy světa, fotografií a ukázky krojů, typických předmětů a řemesel. Slovenská lektorka zahrála na brumli a zapojila děti do tance *Takto letia vtáci*. Ve výtvarné části programu si děti vyzkoušely tradiční slovenskou techniku modrotisk (modrotlač) pomocí otisku razítek na bílém a modrém plátně.

Bedýnka příběhů z Vietnamu představila dětem vietnamskou pohádku *Slavnostní koláče* v českém a vietnamském jazyce formou divadla kamishibai. Lektorky vyprávěly příběh a uka-

zovaly autorské ilustrace k pohádce. Poté představily zemi, zvyky a tradice s využitím mapy světa a fotografií (vlajka, města, trhy, příroda, rýžová pole, zvířata, jídlo). Ukázaly dětem typické předměty a peníze. Děti si vyzkoušely tradiční oděvy, držení hůlek a zatančily tanec s klobouky. Ve výtvarné části programu si děti vytvořily z papíru a ozdobily vietnamské klobouky.

Bedýnka příběhů z Česka byla věnována oslavě svátku Velikonoce, začínala poslechem pohádky *Proč se velikonoční vejce malují na červenou*. Dále následovalo povídání o velikonočních tradicích a zvycích jak v Česku, tak i v jiných zemích (Slovensko, Německo, Anglie) s využitím fotografií. Poté následovala výtvarná část programu, v rámci které si děti vytvořily klobouky, představující velikonočního králíčka schovaného v trávě.

Veškeré multikulturní programy **Bedýnky příběhů** byly vedeny dvěma lektory InBáze, z toho vždy jedním původem z dané země. Nicméně metodické materiály jsou přizpůsobeny tak, že v budoucnu je možné realizovat programy ve školce rovněž samostatně. Na stránkách InBáze je možné najít audio nahrávky pohádek ve všech cizích jazycích.

Závěrečná evaluace plánu, zapracování zpětných vazeb, finalizace plánu

Metodické a pracovní listy byly navrženy a zpracovány pro obě MŠ zapojené v projektu stejně, poté je pedagogové pilotovali s dětmi v praxi. Dále metodické materiály byly diskutovány a upraveny na míru pro danou školu.

Pilotování materiálů k Ukrajině proběhlo ve třídě **Kuřátka (5–7 let)**. Dle zpětné vazby ředitelky Pavly Benešové děti nejvíce bavila Kimova hra. Aktivita *Stavby* byla pro danou věkovou skupinu těžká, proto po zapracování zpětné vazby byla tato aktivita úplně vyřazená, pracovní listy PL1, 3 a 8 byly zjednodušeny a zvětšeny.

Dále následovalo **pilotování materiálů Polsko** ve třídě **Žabičky (3–5 let)**. Dle pedagožky Dagmar Svitákové je metodika časově pro tuto věkovou skupinu velice náročná. Proto po zapracování zpětné vazby byla časová dotace u jednotlivých aktivit navýšena. Kromě toho pedagožka zmiňuje malou velikost příloh, které jsme následně zvětšili z velikosti A5 na A4 a dle prosby pedagožky přidali několik příloh s obrázky různých profesí. PL1, 2, 4 byly zjednodušeny a zvětšeny, aktivita *Abeceda* a PL7 byly na přání pedagožky vyřazené.

Metodika Česko se také pilotovala ve třídě **Kuřátka (5–7 let)**. Dle zpětné vazby ředitelky Pavly Benešové aktivity a pracovní listy děti zvládly bez dopomoci, bavil je kvíz k pohádce, úspěch měl počasníček. U aktivity na Vánoce a Dušičky varuje, že v MŠ nesmí být otevřený oheň, proto

následně svíčky v metodice byly změněné na LED světla. Celkově nebyly po pilotování provedené žádné změny v aktivitách a pracovních listech, jenom byla zvětšena příloha č. 1 s obrázky k pohádce pro jednodušší vybarvování.

Pilotování materiálů Slovensko proběhlo ve třídě **Motýlci (3–5 let)**. Dle zpětné vazby pedagožky Moniky Hrníčkové většina aktivit je věkově přiměřená, ale některé jsou vhodnější pro starší děti (práce s jehlou, mapou, pracovní listy na hledání rozdílů na obrázcích a odlišného obrázku v řadě). Tuto skutečnost jsme následně zohlednili v upravené metodice.

Metodika Vietnam se pilotovala ve třídách **Kuřátka (5–7 let)** a **Berušky (4–6 let)**. V metodice nebyly provedeny žádné velké změny, pedagogové ocenili nápad aktivity Přehlídka jídel k pohádce (jenom jsme tady zvětšili časovou dotaci), skákací hra u určování geografických vzdáleností měla velký úspěch. Po pilotování byly graficky zjednodušeny a přizpůsobeny čtyři pracovní listy PL 3, 4, 8 a 9.

Na konci školního roku 2021/2022 byl plán multikulturní výchovy včetně příloh finalizován a následně předán škole.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/231/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-V-MATER-SKE-SKOLE.html>
- <https://icpraha.com/pocet-cizincu-v-praze/>
- <https://www.czso.cz/csu/xa/cizinci-v-hl-m-praze-v-roce-2020>
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Multikulturalismus?fbclid=IwAR3o_6qgejUNgVkJR_ljFsEjCNIQacmgw3DdH5d04cHj1SWcao1_80Hei5eQ
- https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/407687/mod_resource/content/1/Multikulturalismus.pdf
- https://www.darius.cz/ag_nikola/multikult.html
- <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ruzne-tvare-a-aspekty-multikulturalismu-uvod-k-vybranym-aktualnim-studii>
- <https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Multikulturalismus?fbclid=IwAR3K0R6R-8XbiLhuEB0Cj5oo1aG1GZucyD9lZWh2fvDHNhKcZ1X1-9NsxyY>
- <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10911>
- <https://golemio.cz/insights/statistiky-v-souvislosti-s-vaikou-na-ukrajine>
- <https://statis.msmt.cz/roценка/roценка.asp>

Autorský tým

Autorky metodik:

MgA. Jordana Blažková, Bc. My Huyen Dinh, Mgr. Olga Bulajcsik, Ing. Petra Holubářová, MgA. Petra Lacinová, Ing. Victoria Golovinova

Ilustrace a grafické zpracování:

MgA. Jakub Dluhosch, Mgr. Martina Hradecká

Vytvořeno v rámci projektu **Mosty ke školám II** podpořeného z Operačního programu
Praha: Pól růstu ČR – CZ, reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001455

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

